

Nieuwe leerplichtwet

Een meerderheid van de Tweede Kamer vindt dat ook het onderwijs van particuliere scholen die niet door de overheid bekostigd worden, aan minimale kwaliteitseisen moet voldoen (voorpagina De Volkskrant 28-3-2007).¹ Als de Onderwijsinspectie de interne kwaliteitszorg van een school onvoldoende acht, moeten de ouders naar een andere school uitkijken: anders krijgen ze de leerplichtambtenaar aan hun broek. Door de wetwijziging die nu op stapel staat, worden vooral radicale vernieuwingsexperimenten zoals van Iederwijs getroffen.

Het gaat momenteel om 18 van de 49 particuliere scholen in het basis- en voortgezet onderwijs. Dat is 'bijna de helft', kopt De Volkskrant. De koppenmaker kan dus niet rekenen: 18 gedeeld door 49 is in feite slechts 37%, dus iets meer dan één op de drie. Maar ja, ook dat is een aanzienlijk percentage. 'In veel gevallen gaat het om Iederwijsscholen, waar kinderen kunnen leren wat ze willen, met wie ze willen en op welk moment ze willen', aldus De Volkskrant. Impliciet voegt de verslaggeefster nog een derde kwalificatie toe: *waar kinderen slechts lerenswaardige dingen leren indien en in zoverre zij dat willen*. Pas als dát het geval is, is de leerplicht werkelijk in het geding, zou ik zeggen.

Opvoeding en onderwijs vereist leiderschap. Volgens de sociaal-psychologen kan men drie leiderschapsstijlen onderscheiden: autoritair, democratisch en laissez-faire. Die laatste, laissez-faire, is in wezen het ontbreken van leiderschap. De cruciale vraag is dus of Iederwijsscholen, in hun anti-autoritaire uitgangspunt, voor een radicaal-democratische dan wel voor een laissez-faire bejegening van leerlingen kiezen. Het is redelijk dat de overheid de leerplichtige jeugd wil beschermen tegen laissez-faire onderwijs, maar zij mag radicaal-democratische experimenten niet onmogelijk maken. Want die vormen een noodzakelijk tegengif tegen de autoritaire onderwijsstijl, die in Nederland evenmin verboden is. Men bedenke dat met de autoritaire onderwijsstijl minstens even grote brokken worden gemaakt als met laissez-faire: de leerling moet zich aanpassen aan het schoolregiem en wie daar niet tegen kan, zoekt zijn heil maar elders. Een niet minder desastreuze (en toch zeer gangbare) vorm van de autoritaire onderwijsstijl is dat de leraar het onderwijstempo bepaalt en wie dat niet kan bijbenen, zoekt het zelf maar uit. Op de website van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) worden allerlei onderwijsbenaderingen behandeld die een alternatief beogen te bieden voor de autoritaire onderwijsstijl; zoals bijvoorbeeld *ontwikkelingsgericht onderwijs*.²

Terug naar Iederwijs. Anderhalf jaar geleden stond er in het dagblad Trouw (3-9-2005) een artikel onder de kop *Inspectie: Iederwijs is niet zo extreem*.³ In dat artikel wijst inspecteur-generaal Kervezee erop dat Iederwijs in beginsel niet radicaler is dan oudere vernieuwingsbewegingen in hun tijd, zoals Montessori, Dalton of Jenaplan. Zo'n beweging moet de ruimte krijgen om te experimenteren om een nieuwe, gulden middenweg te zoeken tussen het extremisme van autoritair enerzijds en laissez-faire anderzijds.

Op het gevaar van verkettering van Het Nieuwe Leren (waarvan Iederwijs een radicale exponent is) wordt ook gewezen door Volkskrantcolumnist Pieter Hilhorst. Op verzoek van het OCW-ministerie heeft hij de discussie tussen voor- en tegenstanders van HNL in kaart gebracht.⁴ Ook hij bepleit dat er naar gulden middenwegen gezocht wordt, waarbij *geen van beide partijen* bij voorbaat in de beklagdenbank wordt gezet.

De wijziging van de Leerplichtwet die nu op stapel staat, is het politieke vervolg van een onderzoek dat de Onderwijsinspectie in 2005/2006 heeft gedaan naar de kwaliteit van het zgn. niet-bekostigde onderwijs.⁵ Gezien het eerdergenoemde Trouw-artikel mag men hopen dat de Onderwijsinspectie prudent zal omgaan met haar nieuwe bevoegdheden krachtens de Leerplichtwet. Als de kwaliteit van radicale vernieuwingspogingen vooralsnog onder de maat is, moeten ze dan subiet worden afgeschoten, zoals de politici willen? Of moeten de initiatiefnemers veeleer projectmatig worden ondersteund opdat 'hun' kinderen kunnen profiteren van hun radicaal-democratische geestdrift zonder dat ze de dupe worden van laissez-faire uitwassen?

Wes Holleman

weblog onderwijs 28-3-2007

www.onderwijsethiek.nl

¹ <http://www.volkskrant.nl/vk-online/20070328/public/pages/01001/articles/VOK-20070328-01001017.html>

² <http://www.aps.nl/APSsite/Marktvensters/krachtig+leren>

³ <http://iederwijs.nl/> > media > inspectie

⁴ <http://www.argumentenfabriek.nl/index.php?pid=7>; <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/> > essay nieuwe leren

⁵ <http://www.minocw.nl/documenten/39936a.pdf>